

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій БІДЗІЛЯ Юрій БІДЗІЛЯ

» *червня* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРФОГРАФІЧНИЙ ПРАКТИКУМ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Зарубіжна література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни **«Орфографічний практикум»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми **«Українська мова і література. Зарубіжна література»**.

Розробник: *Шкурко Галина Вячеславівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.
Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.
Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	2-й	4-й
	Лекції:	
	-	-
	Практичні (семінарські):	
	60 год	16 год
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: письмова	Самостійна робота:	
	60 год	104 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Орфографічний практикум» – засвоїти орфографічні та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови, закріпити практичні орфографічні й пунктуаційні навички здобувачів вищої освіти із метою їхнього професійного вдосконалення.

Завдання навчальної дисципліни:

- поглибити знання про правописну систему української мови;
- подати теоретичні відомості про історію українського правопису, з'ясувати основні проблеми його становлення і функціонування;
- поглибити і розширити знання про мовні норми, принципи української орфографії та пунктуації;
- формувати у майбутніх спеціалістів уміння і навички досконалого володіння орфографічними і пунктуаційними нормами сучасної української літературної мови.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

- здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти **(ІК)**;

- здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями **(ЗК 3)**;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово **(ЗК 5)**;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях **(ЗК 7)**;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації **(ЗК 10)**;

- здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків **(ФК 1)**;
- здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти **(ФК 3)**;
- здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти **(ПК 1)**;
- здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, зарубіжної літератури на підставі передового українського й міжнародного досвіду **(ПК 5)**.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Орфографічний практикум**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):
ОК 11 Сучасна українська мова.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Українська мова і література. Зарубіжна література**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної галузі.	РН 1
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Знає</i> сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні та за її межами.	РН 13
<i>Уміє</i> працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.	РН 17
<i>Володіє</i> основами професійної культури, <i>має здатність</i> створювати, редагувати й перекладати тексти фахового змісту.	РН 19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Орфографічний практикум**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
<i>Орієнтується</i> в історичних етапах становлення правописних систем в Україні; <i>вміє</i> донести до здобувачів освіти залежно від їхньої вікової категорії історичні етапи розвитку предметної галузі; <i>усвідомлює</i> змінність правописної системи на сучасному етапі розвитку української мови.	РН 1
<i>Оперує</i> лінгвістичною термінологією для розв'язання професійних завдань; <i>диференціює</i> поняттєві категорії відповідно до шкільної лінгводидактики.	РН 5
<i>Знає</i> сучасні філологічні й дидактичні засади навчання орфографії української мови; <i>застосовує</i> знання основних орфографічних,	РН 13

пунктуаційних норм; комплексно <i>використовує</i> набуті філологічні та методичні знання у практиці викладання української мови; <i>знає</i> особливості використання мовних одиниць у художньому контексті.	
<i>Уміє</i> користуватися різними типами лінгвістичних (філологічних) словників на паперових та електронних носіях; активно <i>використовує</i> у практичній діяльності онлайн-версії лінгвістичних словників із метою аналізу важливих питань орфографії та пунктуації; <i>володіє</i> навичками впровадження комп'ютерних технологій до освітнього процесу; <i>використовує</i> інтерактивні технології навчання в професійній діяльності.	РН 17
<i>Вміє</i> використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів, влучно висловлювати думки для успішного вирішення проблем і завдань у професійній діяльності.	РН 19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «**Орфографічний практикум**» є: залік, модульна контрольна робота, усне опитування на практичних заняттях, виконання тестових завдань на сайті електронного навчання; виконання індивідуальних завдань (створення власних вправ-розробок, тестових завдань, інтерактивних вправ, запис відеопояснень) тощо.

Методи за типом пізнавальної діяльності: проблемного викладу, пояснювально-ілюстративний, евристичний, репродуктивний, дослідницький (спостереження й аналіз мовних фактів), проєктний; *за дидактичними завданнями:* словесні – евристична бесіда, навчальна дискусія; наочні – ілюстрування, демонстрація; практичні – робота з текстом, пояснення, робота зі словниками, правописом, вправи, тестування, дослідні роботи, створення інтерактивних вправ, навчального контенту.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю – усна або письмова з такими видами: групове та індивідуальне опитування на практичних заняттях, оцінювання практичних завдань, тестування за допомогою системи Moodle, оцінювання індивідуальних завдань.

Форма модульного контролю: тестування за допомогою системи Moodle.

Форма підсумкового семестрового контролю: письмова (виконання практичних завдань, завдань дослідницького характеру).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота													МКР	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
2	2	2	2	5	2	2	3	3	5	6	6	10	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота													МКР	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
3	3	3	3	5	3	3	3	3	5	3	3	10	50	100

T1, T2 ... – теми; МКР – модульна контрольна робота

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	13	30	13	30
Комп'ютерне (письмове) тестування при тематичному оцінюванні	1	10	1	10
Виконання індивідуального завдання	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Орфографічний практикум» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які виконали всі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи здобувачі вищої освіти мають мати поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу. Максимальна кількість балів, одержаних під час модульної контрольної роботи, становить 50 балів.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на тести. Робота складається з 40 тестів (тестування відбувається через систему Moodle).

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного.

Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами поточного оцінювання та модульного контролю на момент оголошення результатів. Якщо ж здобувач бажає поліпшити свою оцінку, він складає залік за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка становить від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модульна контрольна робота 1		Модульна контрольна робота 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Тести	40	50	40	50
Разом		50		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64– 73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за залік визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може здобути здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку **«зараховано» (90–100 балів, A)** заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу.

Оцінку **«зараховано» (82–89 балів, B)** заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку **«зараховано» (74–81 бал, C)** заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на заліку з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«зараховано» (64–73 бали, D)** заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи заліку помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку **«зараховано» (60–63 бали, E)** заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка **«не зараховано» (35–59 балів, FX)** виставляється здобувачеві, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку **«не зараховано» (0–34 бали, F)** виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих

фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

До складання заліку допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання заліку і в нього виникає академічна заборгованість.

Залік із навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, залік складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання заліку оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Залік проходить у письмовій формі (виконання практичних завдань, завдань дослідницького характеру). На залік виносяться практичні завдання в обсязі навчального матеріалу та особливостей його використання в закладах загальної середньої освіти та закладах фахової передвищої освіти. Оцінювання результатів навчання на заліку здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за залік заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Вступ. Правописна система української мови

Тема 1. Графіка, орфографія і пунктуація – основні підсистеми українського правопису.

Орфографія як система загальноприйнятих правил написання. Орфографічна норма. Орфограма. Види орфограм. Принципи орфографії української мови (фонетичний, морфологічний, історичний (традиційний), смисловий (диференційний)). Орфографічне правило. Орфографічна помилка. Принципи написання іншомовних слів. Орфографічний аналіз. Орфографічний розбір на уроках української мови. Графічна система сучасної української літературної мови, співвідношення між літерами і фонемами української літературної мови. Пунктуація. Пунктуаційна норма. Типи розділових знаків. Пунктограма. Принципи української пунктуації. Пунктуаційний аналіз речення. Пунктуаційний розбір на уроках української мови.

Тема 2. Становлення орфографії української мови.

Формування орфографії української мови. Давньоукраїнський етап. Староукраїнський етап. Новоукраїнський етап. Розвиток орфографії української мови в XX ст. Правописні проблеми кінця XX-початку XXI ст. Правопис 2019 року: основні зміни, їхнє застосування на уроках української мови. Структура чинного правопису. Сучасні орфографічні словники та їхнє використання на заняттях з української мови у закладах загальної середньої освіти та фахової передвищої освіти.

Модуль 2. Правопис основи слова. Розділові знаки у простому, простому ускладненому реченні

Тема 3. Правила вживання апострофа. Пунктуаційне оформлення речення.

Апостроф – нарядковий графічний знак. Особливості вивчення апострофа в початкових та старших класах ЗЗСО. Різновиди речень за метою висловлювання і за інтонацією. Розділові знаки в кінці речення: крапка, знак питання, знак оклику, три крапки.

Тема 4. Правила вживання м'якого знака. Тире між підметом і присудком.

М'які приголосні звуки, позначення м'якості на письмі. Особливості вивчення м'якого знака в початкових та старших класах ЗЗСО. Буквосполучення *йо,ьо*. Літери *г і ґ*. Двоскладне речення. Тире між підметом і присудком.

Тема 5. Орфограми, пов'язані з чергуванням голосних звуків.

Правопис букв, що позначають ненаголошені і наголошені звуки *[e], [u], [o]*. Правопис *і, у* на початку слова та в коренях українських слів. Позначення на письмі чергування голосних *[o], [e]* з *[i]*, *[e]* з *[o]* після шиплячих та *[й]*. Чергування голосних звуків у шкільній лінгводидактиці.

Тема 6. Орфограми, пов'язані з чергуванням приголосних звуків.

Уподібнення дзвінких і глухих, шиплячих і свистячих приголосних і позначення його на письмі. Зміни груп приголосних *-цьк-, -ськ-, -зьк-, -ск-, -шк-, -зк-, -ст-*. Зміни приголосних перед *-ськ(ий), -ств(о)* та їхнє позначення на письмі. Зміни приголосних перед *-ш(ий)* при творенні вищого ступеня порівняння прикметників (прислівників). Сполучки літер *-чн-, -шн-*. Букви *г, ґ*. Позиції вживання прийменників і префіксів у та *в*. Позиції вживання сполучників і часток *і, й* та *і, й* на початку слів. Чергування приголосних звуків у шкільній лінгводидактиці.

Тема 7. Спрощення у групах приголосних. Тире між різними членами речення на місці пропущеного члена речення.

Фонетична природа спрощення. Спрощення у вимові і на письмі. Позначення на письмі спрощення у групах приголосних. Спрощення в групах приголосних у шкільній лінгводидактиці. Випадки вживання тире між різними членами речення: 1) коли тире вжите для вираження несподіваності; 2) коли треба інтонаційно виділити окремі слова або групи слів; 3) коли тире вжито між іменниками, що стоять в одній формі та виражають одне поняття; 4) між словами, що означають часові, просторові, кількісні межі.

Тема 8. Подвоєння букв як наслідку їх збігу та внаслідок подовження приголосних. Розділові знаки при однорідних членах речення.

Подвоєння букв внаслідок їх збігу. Подвоєння букв як наслідок подовження приголосних. Вивчення подвоєння букв на уроках української мови. Поняття про однорідні члени речення. Двокрапка і тире при однорідних членах речення з узагальнювальними словами. Кома й тире при однорідних членах речення, не з'єднаних сполучниками. Кома при узгоджених означеннях. Кома між прикладами. Кома при однорідних членах речення зі сполучниками. Тире між однорідними присудками.

Тема 9. Орфограми, пов'язані з правописом префіксів. Розділові знаки при відокремлених членах речення. Відокремлені означення та прикладки.

Орфограма – префікс *з-* (*із-, зі-, с-*). Орфограма – префікси *без-, роз-, воз-, через-*. Орфограма – префікси *пре-, при-, прі-*. Орфограма – префікси *пере-, пред-, перед-*. Кома й тире при відокремлених означеннях. Кома й тире при відокремлених прикладках.

Тема 10. Правопис суфіксів. Розділові знаки при відокремлених обставинах.

Орфограми, пов'язані з правописом іменникових суфіксів. Орфограми, пов'язані з правописом прикметникових та дієприкметникових суфіксів. Орфограми у суфіксах дієслів. Кома при обставинах, виражених дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами. Кома при відокремлених обставинах, виражених сполученням іменників з прийменниками.

Тема 11. Загальні правила правопису складних слів. Розділові знаки при відокремлених додатках.

Сполучні звуки *[o], [e]*. Складні слова без сполучного звука. Правопис складних іменників і прикметників. Правопис прикладки. Складні числівники та займенники. Особливості правопису складних прислівників. Правопис складних прийменників, сполучників, часток. Складні слова у шкільній програмі з української мови. Розділові знаки при відокремлених додатках.

Тема 12. Правила вживання великої літери.

Велика літера в уособлених назвах (у власних назвах людей, у назвах дійових осіб художніх і фольклорних творів, у назвах міфологічних істот і божеств). Велика літера в адміністративно-територіальних, політичних назвах (назвах держав, автономних адміністративно-територіальних центрів, у назвах державних, партійних, громадських, профспілкових та інших установ та організацій; назви посад, звань, учених ступенів). Уживання великої літери у географічних і топографічних власних назвах. Уживання великої літери у назвах творів художніх, музичних, назвах пам'яток архітектури, замків тощо. Назви історичних подій, епох, назви конгресів, назви наукових праць, газет, журналів, історичних пам'яток. Велика літера у складноскорочених назвах. Велика літера у шкільній програмі з української мови.

Тема 13. Правила переносу. Розділові знаки при уточнювальних, пояснювальних і приєднувальних членах речення.

Орфографічні правила переносу. Технічні правила переносу. Кома й тире при уточнювальних, пояснювальних і приєднувальних членах речення. Особливості вивчення пунктуації простого ускладненого речення на заняттях з української мови в ЗЗСО та фахової передвищої освіти.

Модуль 3. Правопис слів іншомовного походження

Тема 14. Правопис слів іншомовного походження.

М'який знак у словах іншомовного походження. Апостроф у словах іншомовного походження. Неподвоєні й подвоєні букви на позначення приголосних у словах іншомовного походження. Букви *и, і, ї* та *е, є* у словах іншомовного походження. Слова іншомовного походження у шкільній лінгводидактиці.

Тема 15. Правила правопису слов'янських та неслов'янських прізвищ та імен, українських географічних назв та географічних назв інших країн.

Правопис прізвищ та імен слов'янського та неслов'янського походження. Правопис прізвищ і географічних назв слов'янського походження з прикметниковими суфіксами та закінченнями. Правопис географічних назв іншомовного походження.

Модуль 4. Правопис відмінюваних слів. Розділові знаки у простому ускладненому реченні

Тема 16. Правопис відмінкових закінчень іменників.

Іменник. Поділ іменників на відміни та групи. Літери *о, е, є* в закінченнях орудного відмінка однини і множини іменників першої відміни. Літери *а, я* та *у, ю* в родовому відмінку однини іменників другої відміни. Літери *о, е, є* в закінченнях давального і орудного відмінків іменників другої відміни. Правописні особливості закінчень орудного відмінка однини іменників третьої відміни. М'який знак у словоформах іменників родового відмінка множини. Відмінювання іменників у шкільній програмі з української мови.

Тема 17. Правопис відмінкових закінчень прикметників. Розділові знаки у реченнях з як, мов, наче та ін.

Орфограми, пов'язані з відмінюванням прикметників твердої групи. Орфограми, пов'язані з відмінюванням прикметників м'якої групи. Правописні особливості відмінювання прикметників з основою на *-лиций*. Загальна характеристика конструкцій з *як, мов, наче*. Кома при конструкціях з *як, мов, наче* у функції сполучника. Тире перед присудком з частками *як, мов, наче*. Відмінювання прикметників у шкільній програмі з української мови.

Тема 18. Правопис відмінкових закінчень числівників. Розділові знаки при вставних словах, сполученнях слів і реченнях.

М'який знак у словоформах числівника. Написання разом числівників на позначення десятків і сотень у непрямих відмінках. Специфіка і функції вставних слів, словосполучень і речень. Кома, тире і дужки при вставних словах, словосполученнях і реченнях. Відмінювання числівників у шкільній програмі з української мови.

Тема 19. Правопис відмінкових форм займенників. Розділові знаки при звертаннях, вигуках, стверджувальних і заперечних частках.

Дефіс у неозначених займенниках. Правопис ні у заперечних займенниках. Кома при звертанні. Знак оклику при звертанні. Кома, тире, знак оклику і знак питання при вигуках, окличних та питальних частках. Кома, знак оклику і знак питання при стверджувальних і заперечних частках.

Модуль 5. Правопис власних назв

Тема 20. Орфограми, пов'язані з відмінюванням власних назв.

Відмінювання імен та імен по батькові. Правопис відмінкових закінчень прізвищ іменникового типу та відмінкових закінчень прізвищ прикметникового типу. Правописні особливості складних і складених особових імен та прізвищ і похідні від них прикметники.

Тема 21. Орфограми, пов'язані з правописом географічних власних назв.

Українські географічні назви. Географічні назви слов'янських та інших країн. Географічні назви з прикметниковими закінченнями. Іншомовні географічні назви. Правопис складних і складених географічних назв. Відмінювання географічних назв. Правопис прикметникових форм від географічних назв. Правопис складних і складених географічних назв.

Модуль 6. Правопис відмінюваних і невідмінюваних слів. Розділові знаки у складному реченні

Тема 22. Правопис закінчень дієслів. Розділові знаки у складносурядному реченні.

Загальна характеристика дієслівних форм. Літери *е* – *и* в особових закінченнях дієслів. М'який знак у словоформах дієслова. Частка *би* (*б*) з дієсловами умовного способу. Правопис активних дієприкметників. Правопис пасивних дієприкметників. Літера *н* у суфіксах дієприкметників. Правопис дієприслівників: літера *и* у суфіксах дієприслівників, літери *у* (*ю*), *а* (*я*) у дієприслівникових суфіксах *-учи* (*-ючи*), *-ачи* (*-ячи*). Складносурядне речення. Кома, крапка з комою, тире та кома й тире в складносурядному реченні.

Тема 23. Правопис прислівників. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.

Літери *и*, *і* в кінці прислівників. Правопис вищого і найвищого ступеня порівняння прислівника. Правопис складних прислівників і сполучень слів у функції прислівника та принципи навчання правопису прислівників у шкільній програмі з української мови. Складнопідрядне речення. Кома й крапка з комою у складнопідрядному реченні. Тире та кома й тире у складнопідрядному реченні.

Тема 24. Правопис службових частин мови – прийменників і сполучників. Розділові знаки у безсполучниковому реченні.

Розрізнення прийменників та префіксів. Групи прийменників за походженням і будовою. Сполучник. Групи сполучників за походженням, будовою, способом уживання та за синтаксичними функціями. Розрізнення сполучників та інших частин мови. Синтаксичні зв'язки і синтаксичні відношення між частинами безсполучникового складного речення. Кома, крапка з комою, двокрапка й тире у безсполучниковому складному реченні. Особливості вивчення пунктуації складного речення на заняттях з української мови в ЗЗСО та фахової передвищої освіти.

Тема 25. Правопис часток. Складні синтаксичні конструкції та їх пунктуаційне оформлення.

Групи часток за виконуваними функціями. Смисловий принцип правопису часток. Правопис часток *не*, *ні* (*ані*) з різними частинами мови. Правопис *не* з іменними частинами мови та прислівником. Правопис *не* з дієсловом. Розділові знаки у багатокомпонентних реченнях.

Тема 26. Правопис вигуків. Пунктуаційні способи відтворення чужого мовлення.

Групи виуків за емоційним навантаженням. Розрізнення виуків та інших частин мови. Лапки, двокрапки, кома й тире при прямій мові та при цитатах. Пунктуаційне оформлення діалогічного мовлення.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Вступ. Правописна система української мови												
Тема 1. Графіка, орфографія і пунктуація – основні підсистеми українського правопису.	4		2			2	4					4
Тема 2. Становлення орфографії української мови.	6		2			4	4					4
Разом за модулем 1	10		4			6	8					8
Модуль 2. Правопис основи слова. Розділові знаки у простому, простому ускладненому реченні												
Тема 3. Правила вживання апострофа. Пунктуаційне оформлення речення.	4		2			2	6		2			4
Тема 4. Правила вживання м'якого знака. Тире між підметом і присудком.	4		2			2	6		2			4
Тема 5. Орфограми, пов'язані з чергуванням голосних звуків.	4		2			2	4					4
Тема 6. Орфограми, пов'язані з чергуванням приголосних звуків.	4		2			2	4					4
Тема 7. Спрощення у групах приголосних. Тире між різними членами речення на місці пропущеного члена речення.	4		2			2	6		2			4

Тема 8. Подвоєння букв як наслідку їх збігу та внаслідок подовження приголосних. Розділові знаки при однорідних членах речення.	4		2			2	6		2			4
Тема 9. Орфограми, пов'язані з правописом префіксів. Розділові знаки при відокремлених членах речення. Відокремлені означення та прикладки.	4		2			2	4					4
Тема 10. Правопис суфіксів. Розділові знаки при відокремлених обставинах.	4		2			2	4					4
Тема 11. Загальні правила правопису складних слів. Розділові знаки при відокремлених додатках.	6		4			2	6		2			4
Тема 12. Правила вживання великої літери.	6		4			2	4					4
Тема 13. Правила переносу. Розділові знаки при уточнювальних, пояснювальних і приєднувальних членах речення.	4		2			2	4					4
Разом за модулем 2	48		26			22	54		10			44
Модуль 3. Правопис слів іншомовного походження												
Тема 14. Правопис слів іншомовного походження.	6		2			4	6		2			4
Тема 15. Правила правопису слов'янських та неслов'янських прізвищ та імен, українських географічних назв та географічних назв інших країн.	6		4			2	4					4

Разом за модулем 3	12		6			6	10		2			8
Модуль 4. Правопис відмінюваних слів. Розділові знаки у простому ускладненому реченні												
Тема 16. Правопис відмінкових закінчень іменників.	8		4			4	6		2			4
Тема 17. Правопис відмінкових закінчень прикметників. Розділові знаки у реченнях з <i>як, мов, наче</i> та ін.	4		2			2	4					4
Тема 18. Правопис відмінкових закінчень числівників. Розділові знаки при вставних словах, сполученнях слів і реченнях.	4		2			2	4					4
Тема 19. Правопис відмінкових форм займенників. Розділові знаки при звертаннях, вигуках, стверджувальних і заперечних частках.	4		2			2	4					4
Разом за модулем 4	20		10			10	18		2			16
Модуль 5. Правопис власних назв												
Тема 20. Орфограми, пов'язані з відмінюванням власних назв.	4		2			2	4					4
Тема 21. Орфограми, пов'язані з правописом географічних власних назв.	4		2			2	4					4
Разом за модулем 5	8		4			4	8					8
Модуль 6. Правопис відмінюваних і невідмінюваних слів. Розділові знаки у складному реченні												
Тема 22. Правопис закінчень дієслів. Розділові знаки у складносурядному реченні.	4		2			2	4					4

Тема 23. Правопис прислівників. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.	4		2		2	6		2		4
Тема 24. Правопис службових частин мови – прийменників і сполучників. Розділові знаки у безсполучниковому реченні.	4		2		2	4				4
Тема 25. Правопис часток. Складні синтаксичні конструкції та їх пунктуаційне оформлення.	4		2		4	4				4
Тема 26. Правопис вигуків. Пунктуаційні способи відтворення чужого мовлення.	4		2		2	4				4
Разом за модулем 6	22		10		12	22		2		20
<i>Усього годин</i>	120		60		60	120		16		104

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Графіка, орфографія і пунктуація – основні підсистеми українського правопису.	2	
2.	Становлення орфографії української мови.	2	
3.	Правила вживання апострофа. Пунктуаційне оформлення речення.	2	2
4.	Правила вживання м'якого знака. Тире між підметом і присудком.	2	2
5.	Орфограми, пов'язані з чергуванням голосних звуків.	2	
6.	Орфограми, пов'язані з чергуванням приголосних звуків.	2	
7.	Спрощення у групах приголосних. Тире між різними членами речення на місці пропущеного члена речення.	2	2
8.	Подвоєння букв як наслідку їх збігу та внаслідок подовження приголосних. Розділові знаки при однорідних членах речення.	2	2
9.	Орфограми, пов'язані з правописом префіксів. Розділові знаки при відокремлених членах речення. Відокремлені означення та прикладки.	2	
10.	Правопис суфіксів. Розділові знаки при відокремлених обставинах.	2	

11.	Загальні правила правопису складних слів. Розділові знаки при відокремлених додатках.	4	2
12.	Правила вживання великої літери.	4	
13.	Правила переносу. Розділові знаки при уточнювальних, пояснювальних і приєднувальних членах речення.	2	
14.	Правопис слів іншомовного походження.	2	2
15.	Правила правопису слов'янських та неслов'янських прізвищ та імен, українських географічних назв та географічних назв інших країн.	4	
16.	Правопис відмінкових закінчень іменників.	4	2
17.	Правопис відмінкових закінчень прикметників. Розділові знаки у реченнях з <i>як, мов, наче</i> та ін.	2	
18.	Правопис відмінкових закінчень числівників. Розділові знаки при вставних словах, сполученнях слів і реченнях.	2	
19.	Правопис відмінкових форм займенників. Розділові знаки при звертаннях, вигуках, стверджувальних і заперечних частках.	2	
20.	Орфограми, пов'язані з відмінюванням власних назв.	2	
21.	Орфограми, пов'язані з правописом географічних власних назв.	2	
22.	Правопис закінчень дієслів. Розділові знаки у складносурядному реченні.	2	
23.	Правопис прислівників. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.	2	2
24.	Правопис службових частин мови – прийменників і сполучників. Розділові знаки у безсполучниковому реченні.	2	
25.	Правопис часток. Складні синтаксичні конструкції та їх пунктуаційне оформлення.	2	
26.	Правопис вигуків. Пунктуаційні способи відтворення чужого мовлення.	2	
	Разом:	60	16

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Переглянути особливості вивчення тем з орфографії та пунктуації в шкільній лінгводидактиці, здійснити оцінку ефективності використаних методів. Всеукраїнська школа онлайн. Українська мова. 5 клас. URL: https://m.youtube.com/playlist?list=PLsWyMT6uUTregIBVBdkbsDu2LeeipV5kc	8	16
2.	Переглянути особливості вивчення тем з орфографії та пунктуації в шкільній лінгводидактиці, здійснити оцінку ефективності використаних методів. Всеукраїнська школа онлайн. Українська мова. 6 клас. URL: https://m.youtube.com/playlist?list=PLsWyMT6uUTrekzQD-p23qOi0JrmfzTp89	8	16
3.	Переглянути особливості вивчення тем з орфографії та пунктуації в шкільній лінгводидактиці, здійснити оцінку ефективності використаних методів.	8	16

	Всеукраїнська школа онлайн. Українська мова. 7 клас. URL: https://m.youtube.com/playlist?list=PLsWyMT6uUTrcoo_psubC7HfxOHOeWla6Xq		
4.	Переглянути особливості вивчення тем з орфографії та пунктуації в шкільній лінгводидактиці, здійснити оцінку ефективності використаних методів. Всеукраїнська школа онлайн. Українська мова. 8 клас. URL: https://m.youtube.com/playlist?list=PLsWyMT6uUTregzWGMwQ9AlUiXowQ7XF1V	9	14
5.	Переглянути особливості вивчення тем з орфографії та пунктуації в шкільній лінгводидактиці, здійснити оцінку ефективності використаних методів. Всеукраїнська школа онлайн. Українська мова. 9 клас. URL: https://m.youtube.com/playlist?list=PLsWyMT6uUTrfSDuW-A04cyrRjrvCL-NAQ	9	14
6.	Переглянути особливості вивчення тем з орфографії та пунктуації в шкільній лінгводидактиці, здійснити оцінку ефективності використаних методів. Всеукраїнська школа онлайн. Українська мова. 10 клас. URL: https://m.youtube.com/playlist?list=PLsWyMT6uUTrdeqf-f-Kc1L_6-AKopTkPOt	9	14
7.	Переглянути особливості вивчення тем з орфографії та пунктуації в шкільній лінгводидактиці, здійснити оцінку ефективності використаних методів. Всеукраїнська школа онлайн. Українська мова. 11 клас. URL: https://m.youtube.com/playlist?list=PLsWyMT6uUTrexTHUvCeNhajjsU7IAh7eQ	9	14
		60	104

6.5. Індивідуальні завдання

Дисципліною «**Орфографічний практикум**» передбачено виконання індивідуального завдання творчого спрямування для підготовки вчителя української мови до роботи в закладах загальної середньої освіти та фахової передвищої освіти.

До кожного модульного контролю здобувачу вищої освіти потрібно підготувати два види індивідуальної роботи (оцінювання відбувається після представлення викладачеві виконаної роботи, максимальна кількість балів за один вид роботи – 5 балів). Загалом здобувач вищої освіти може отримати максимально 20 балів за чотири види індивідуальної роботи з переліку або на вибір здобувача:

- 1) створення інтерактивних вправ (3 вправи до однієї теми за допомогою застосунків LearningApps.org, Kahoot!, Quizlet, Triventy);
- 2) розробка вправ інтегрованого навчання на основі міжпредметних зв'язків (3 вправи до однієї теми);
- 3) розробка тестових завдань (15 тестів різного типу до однієї теми);
- 4) створення відеоконтенту (пояснень до теми, тривалість відео – до 5 хвилин).

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, електронне навчання в середовищі Moodle (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/>), Google Meet, застосунки LearningApps.org, Kahoot!, Quizlet, Triventy.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Українська мова: Орфографія. Орфоепія: Тестові завдання: навч. посіб. / За ред. М.Л. Микитин-Дружинець. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 336 с.
2. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с.
3. Шкурко Г.В. Орфографічний практикум: навчально-методичний посібник для студентів 1 курсу філологічного факультету першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітніми програмами «Українська мова і література. Зарубіжна література», «Українська мова і література. Англійська мова і література». Ужгород, 2023.

Допоміжна література

4. Авраменко О. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: І ч. / О. Авраменко, М. Блажко. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
5. Авраменко О. Українська мова: правопис у таблицях, тестові завдання: навч. посібн. для підготовки до ДПА та ЗНО для учнів загальноосв. навч. закл. / О. Авраменко, О. Тищенко. Вид. 2-ге, доповн. Київ: КНИГОЛАВ, 2018. 192 с.
6. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
7. Глазова О.П. Українська орфографія: навч. посіб. Харків: Ранок, 2008. 384 с.
8. Глазова О.П. Українська орфографія: Навч. посібн. Харків: Ранок, 2004.
9. Городенська К.Г. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2015. № 4. С. 23–25.
10. Городенська К.Г. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність*: збірник наукових праць. Вип. IV. Київ: КНЕУ, 2001. С. 11–14.
11. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2017. № 7-8. С. 45–48.
12. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. Наголошення слів Великдень – Великодня. *Українська мова й література в школах України*. 2017. № 2. С. 12–13.
13. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2017. № 4. С. 25–26.
14. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2017. № 5. С. 11–13.

15. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 12. С. 13–15.
16. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів [вживання сполучників, а також про неправильність вживання слова «посадка»]. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 3. С. 23–24.
17. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 4. С. 27–28.
18. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 7-8. С. 41–42.
19. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів [назви осіб за професіями]. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 10. С. 14–15.
20. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів [відмінювання присвійних прикметників. Відмінювання числівників]. *Українська мова й література в школах України*. 2015. № 9. С. 33–34.
21. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів [власних назв іншомовного походження]. *Українська мова й література в школах України*. 2019. № 3. С. 15–16.
22. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2019. № 4. С. 19–20.
23. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2018. № 7-8. С. 35–36.
24. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2017. № 1. С. 22–23.
25. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 2. С. 25–26.
26. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2015. № 5. С. 17–18.
27. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2015. № 7-8. С. 58–61.
28. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2015. № 12. С. 23–26.
29. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів [вставне слово і сполучник зокрема]. *Українська мова й література в школах України*. 2019. № 5. С. 16.
30. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення [рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів]. *Українська мова й література в школах України*. 2015. № 10. С. 20–21.
31. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення [рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів]. *Українська мова й література в школах України*. 2015. № 6. С. 18–22.

32. Городенська К.Г. Українське слово у витоках сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2018. № 3. С. 28–29.
33. Городенська К.Г. Українське слово у витоках сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2018. № 3. С. 28–29.
34. Городенська К.Г. Українське слово у витоках сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. *Українська мова й література в школах України*. 2017. № 6. С. 20–21.
35. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення [рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів]. *Українська мова й література в школах України*. 2015. № 11. С. 28–31.
36. Громик Ю.В. Український правопис: навч. посібник. Київ: Кондор, 2018. 166 с.
37. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 222 с.
38. Заболотний О.В. Український правопис – це доступно! / О.В. Заболотний, В.В. Заболотний. Київ: Літера ЛТД, 2020. 272 с.
39. Зубков М. Українська мова: Універсальний довідник. Вид. 6-е, випр. і доп. Харків: ВД «Школа», 2009. 512 с.
40. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів. Київ: Вища школа, 2007. 303 с.
41. Козачук Г.О. Українська мова: практикум: навч. посіб.: [2-ге вид., перероб. і доп.]. Київ: Вища школа, 2008. 414 с.
42. Козачук Г.О., Шкурятяна Н.Г. Практичний курс української мови : навч. посіб. Київ: Вища школа, 1994. 367 с.
43. Методика реалізації Українського правопису в новій редакції у закладах загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / В.М. Терещенко, А.О. Панченков. Харків: Соняшник, 2019. 256 с.
44. Нечволод Л. Сучасний український правопис: комплексний довідник: правила, коментарі, приклади, винятки / 3-тє видання, виправлене та доповнене. Харків: Торсінг плюс, 2006. 223 с.
45. Німчук В.В. Проблеми українського правопису ХХ-поч. ХХІ ст. Київ, 2002.
46. Нова українська школа: український правопис у системі формування орфографічної компетентності в учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. / Н.О. Воскресенська, М.В. Коновалова, І.М. Літвінова, О.О. Якименко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 160 с.
47. Пономарів О. Український правопис: ілюзії і дійсність. *Слово Просвіти*. 2018. № 35. С.3.
48. Проєкт, пів Києва, онлайн та фемінітиви. Що там у новій редакції правопису? *Українська мова та література*. 2019. № 6. С. 32–38.
49. Українська мова: енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В.М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і доповн. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. 820 с.
50. Український правопис / АН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови. Київ, 1993.
51. Український правопис / Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Інститут української мови НАН України. Київ: Наукова думка, 2007. 288 с.
52. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні, Інститут української мови НАН України. Київ: Наукова думка, 2000. 240 с.
53. Український правопис / стереотипне видання. Київ: Наук. думка, 2005. 240 с.
54. Український правопис / стереотипне видання. Київ: Наук. думка, 2004. 240 с.
55. Український правопис. Проєкт найновішої редакції. Київ, 1999.
56. Фаріон І.Д. Проєкт правопису 2018 – дитя компромісу: і вашим і нашим. *Слово Просвіти*. 2018. № 36. С. 4–5.

57. Фаріон Ірина. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів: Свічадо, 2005. 119 с.
58. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису: Навч. посібник / За ред. В.В. Різуна. Київ: Либідь, 2003. 272 с.
59. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид., зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.
60. Хом'як І. Компетентнісний підхід до навчання правопису української мови. *Українська мова й література в школах України*. 2017. № 11. С. 17–21.
61. Шаруділова Л. Фонетика. Орфографія. Графіка. Орфографія. Узагальнення й систематизація знань. *Українська мова та література*. 2019. № 4. С. 22–26.
62. Шевчук С.В., Лобода Т.М. Практикум з української мови: Модульний курс: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2006. 326 с.
63. Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова: модульний курс: навч. посібн. Київ: Вища школа, 2007. 823 с.
64. Щасна Н.І. Правопис слів іншомовного походження. Конспект уроку. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2015. № 16-18. С. 53–56.
65. Ющук І.П. Практикум з правопису і граматики української мови. Київ: Освіта, 2012. 270 с.
66. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови: [4-те вид.]. Київ: Освіта, 2000. 254 с.
67. Ющук І.П. Українська мова : підручник: [3-те вид.]. Київ: Либідь, 2006. 640 с.

Словники

68. Бурячок А.А. Орфографічний словник української мови: Близько 35 000 слів / Ред. Н.М. Отрох, М.А. Щипська. 4-е вид., доопрац. Київ: Наук. думка, 2002. 459 с.
69. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ: Ірпінь: Перун, 2003. 896 с.
70. Головащук С.І. Орфографічний словник складних слів української мови: Понад 23 000 слів. Київ: Наук. думка, 2008. 287 с.
71. Головащук С.І. Орфографічний словник української мови: 50 000. Київ; Ірпінь: Перун, 2006. 486 с.
72. Жайворонок В. Велика чи мала літера: Словник-довідник. Київ: Наукова думка, 2004. 202 с.
73. Жовтобрюх В.Ф. Сучасний український орфографічний словник: Близько 105 000 слів. Харків: Ранок: Веста, 2005. 797 с.
74. Івченко А.О. Орфографічний словник української мови: Понад 40 000 слів. Харків: Фоліо, 2006. 765 с.
75. Орфографічний словник сучасної української мови: 70 000 слів. Донецьк: БАО, 2007. 958 с.
76. Орфографічний словник української мови: Понад 40000 слів / А. Івченко; ред. Н. Фоміна. Харків: Фоліо, 2006. 765 с.
77. Сучасний орфографічний словник: 150 000 сл. / Уклад. О.Ю. Петраковський. Харків: Промінь, 2007. 1244 с.
78. Український орфографічний словник: близько 174 тис. слів / уклали: В.В. Чумак, І.В. Шевченко, Л.Л. Шевченко, Г.М. Ярун; за ред. В.Г. Складенка. Вид. 8-е, переробл. і доповн. Київ: Довіра, 2008. 997 с.
79. Український орфографічний словник: понад 175 тис. слів / уклали: В.В. Чумак [та ін.]; за ред. В.Г. Складенка. Вид. 9-е, переробл. і доповн. Київ: Дніпро, 2009. 1011 с.

Нормативно-правові документи

80. Вебсайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua>

81. Державний стандарт базової середньої освіти. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
82. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/650/017/7fc/6500177fc5b54679390686.pdf>
83. Модельні навчальні програми для 5–9 класів нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
84. Навчальні програми для 10–11 класів. Українська мова. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
85. Навчальні програми для 5–9 класів. Українська мова. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klasiv>
86. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
87. Путівник реформою НУШ: усе, що потрібно знати вчителю. Освіторія. URL: <https://osvitoria.media/experience/gotovi-vprovadzhuvaty-nush-putivnyk-dlya-vchyteliv/>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

88. Блог професора Пономарева. URL: <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2442>
89. Велика чи мала літера: словник-довідник. URL: <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/v>
90. Відеопояснення «На всі двісті». URL: <https://www.youtube.com/@navsi200>
91. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://lms.e-school.net.ua/>
92. Дзвона чи дзвону? Словник-довідник. URL: <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
93. Застосунок для створення інтерактивних вправ. URL: <https://kahoot.com/mobile-app/>
94. Застосунок для створення інтерактивних вправ. URL: <http://www.triventy.com/>
95. Застосунок для створення інтерактивних вправ. URL: <https://learningapps.org/>
96. Застосунок для створення інтерактивних вправ. URL: <https://quizlet.com/>
97. Історія українського правопису. URL: <http://litopys.org.ua/ohukr/ohu20.htm>
98. Орфографічний словник української мови. URL: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=list&d=21&p=1&w1=%D0%92>
99. Освітній проект «На урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/>
100. Платформа для вивчення української мови онлайн. URL: <https://dyskurs.net/>
101. Сайт електронного навчання ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://moodle.uzhnu.edu.ua/>
102. Словник UA: портал української мови та культури (тлумачення та відмінювання слів). URL: <https://www.slovnyk.ua/>
103. Словник української мови в 11 томах. URL: <http://sum.in.ua/>
104. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>
105. Український лінгвістичний портал. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
106. Український правопис 2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
107. Уроки української мови від Олександра Авраменка. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLEoEWGEBriPCTBIOQbXIIDzFFakriePu->